

Danici² 2. sveč. tako izverstno zavernili, da ga mora biti sram, da jo je tako hitro skupil ravno od tih, katerim je ponujal svojo modrost in svobodo zoper ultramontansko tlačenje duha² (Vid. gosp. Dimicu in dimičarjem str. 35—6). Prav mu je, da je hitro našel svoj Sedan, ker se prederzno spuša čez svoje meje v tuje, kar mu je čisto neznan, nikakor ne lastno. Zato sedaj meni ni treba obširno govoriti in zavračevati nasprotnika. Le zavoljo tega, ker bi ne bilo prav, ako bi naše kat. pol. društvo o tem važnem vprašanji čisto molčalo, hočem to tehtno vprašanje nekoliko razjasniti in novošegnega bogoslovca kratko zaverniti² (str. 50—53) itd. — Slava jezuitom! Nasprot njihovim sovražnikom (tudi lažjivi „Tag-

blatt“ je začel vnovič zoper nje divjati) hočemo navoditi le nekatere izreke in misli slavnih veljakov in zlasti tudi pervakov nekatoških ver, iz katerih se bo očitno vidilo, da izverstni učenjaki različnih narodov in vér so vse bolj pravično sodili o tem slavnem redu, da tedaj le strast in nevednost, hudobija in enostranost more tako krivično ves izverstni red odsoditi, kakor je to storil pretekli vek in namerja naša doba (Danic. str. 156—158) itd. — Mnoge zasluge si je pridobil za ustanovitev podpornega društva duhovskega, v katerem je predsednikov namestnik že v osnovalnem odboru postal dr. Andr. Čebašek, častni kanonik in semeniški vodja (Dan. 420).

Književnost.

Letna šolska poročila. 8. Štirirazredna ljudska in obrtno-nadaljevalna šola v Metliki je imela koncem minulega šolskega leta 388 učencev in učenk; narodnosti bili so do 1 vsi slovenske in vere katoliške. Učnih močij je bilo 7, namreč vodja in nadučitelj g. Andrej Šest, 2 učitelja, 2 kateheta in 2 učiteljici. Obrtno nadaljevalno šolo je obiskovalo v dveh tečajih 64 učencev 12 raznih obrtov. Poučeval je vodja, 1 katehet in 2 učitelja. Slovencev je bilo 52, Hrvatov 9, Nemci 3.

9. Na gimnaziji v Novem Mestu je bil dne 15. mal. sprana sklep šole. Poleg ravnatelja g. dr. Fr. Detele je poučevalo 14 profesorjev, neobligatne predmete pa 5 učiteljev. Iz šolskega poročila povzame, da je bilo vseh dijakov 204 (194 Slovencev, 8 Nemcev, 1 Čeh, 1 Rumun). Odliko jih je dobilo 22, prvi red 127, ponavljalni izpit 27, drugi red 21, tretji red 5. Osmošolcev je bilo 16, izmed katerih se jih je oglasilo 11 k zrelostnemu izpitu; dva sta napravila izpit z odliko, jeden pa pride k skušnji v jednom predmetu čez dva meseca. Na čelu poročila je prof. Vrhovca spis »Ein Defraudationsprocess aus dem Jahre 1782«. S to šolo je združena tudi obrtno-nadaljevalna šola.

10. Izvestje e. kr. državne gimnazije v Trstu za l. 1892, prinaša na prvem mestu prof. L. Petrika spis »Philipp Reis, Telephon«. Na tem zavodu je poučevalo poleg vodje dr. A. Nitscheja še 19 rednih učiteljev, 2 stranska učitelja in učitelj evangeliškega veroizpovedanja. Med prvimi so Slo-

venci: profesorja L. Jesenko in dr. K. Glaser ter učitelj veronauka J. Warts. Po narodnosti je bilo med učenci 82 Slovencev, 139 Italijanov, 134 Nemcev in 56 drugih narodnosti. K zrelostnim izpitom se je prijavilo 35 osmošolcev. Jeden je dobil spričevalo z odliko, spričevalo zrelosti 19, 3 bodo ponovili izpit iz jednega predmeta po počitnicah, 7 je nezrelih, 1 ni prišel k izpitu radi bolezni, 4 so pa odstopili že začetkom izpitov.

11. Mestna nemška dekliška šola v Ljubljani je imela koncem minulega šolskega leta 324 učenk. Le slovensko jih je govorilo 10, le nemško 98, slovensko in nemško 181, slovensko, nemško in druge jezike pa 12. V Ljubljani jih je stanovalo 299 in zunaj Ljubljane 25. Za višji razred je sposobnih 258 in nesposobnih 50. Poučevale so na tej šoli poleg voditeljice in nadučiteljice gđe. Alojzije Bauer še tri stalne učiteljice, katehet in jedna namestna učiteljica.

12. Franc-Jožefova ljudska šola v Črnomlju z dekliško paralelo je imela koncem minulega šolskega leta v vsakdanji šoli 395 dečkov in deklic in v ponavljalni šoli 103 dečke in deklice, skupaj 498 otrok. Na tej šoli so poučevali poleg nadučitelja-voditelja in e. kr. šolskega nadzornika g. A. Jeršinoviča še trije učitelji (jeden stalen in dva začasna), jedna stalna učiteljica in katehet.

13. Letno poročilo štirirazredne ljudske šole v Novem Mestu je sestavljeno še precej po starem. Učenci posameznih razredov so uvrščeni

sicer v abecednem redu, a v treh oddelkih. V prvem oddelku z napisom: «Prav dobro so se učili» so debelo tiskani odličnjaki, v drugem oddelku z napisom: «Dobro so se učili» so z navadnimi črkami tiskani učenci, ki so dobili I. red in v tretjem oddelku z napisom: «Nezadostno so se učili» so pa učenci z II. redom. Vseh učencev je bilo koncem šolskega leta 179 in sicer 71 iz novomeške šolske občine in 108 pa iz drugih šolskih občin. Na tej šoli je poučevalo 6 učiteljev iz reda sv. Franciška.

14. Dr. J. Waldherrjev zavod v Ljubljani je imel koncem minulega šolskega leta 63 gojencev. Ljudsko šolo jih je pohajalo 15, pripravljalni tečaj za trgovske učence 16, realno 9, gimnazijo 3, trgovsko učilišče 9, tečaj za jednoletne prostovoljce 6 in 1 je bil privatist. Na tem zavodu je poučevalo 26 učiteljev in profesorjev.

15. Na ljubljanski višji gimnaziji je poučevalo v šolskem letu 1891/92. poleg ravnatelja g. A. Senekoviča še 31 učiteljev in profesorjev. Neobligatne predmete (slovenski, francoski in laški jezik, tesnopiše, lepopiše, risanje, petje in telovadbo) so poučevali posebni učitelji. Prvi razred je obiskovalo 98, drugi 75, tretji 57, četrti 43, peti 105, šesti 61, sedmi 71 in osmi 54 učencev. Vsak razred je imel paralelko. Ves zavod je imel 564 učencev. Iz Ljubljane jih je bilo 127, iz drugih krajev Kranjske 346, ostali pa iz raznih kronovin. Za višji razred je bilo sposobnih z odliko 80, prvi red jih je dobilo 369, drugi red 41 in tretji red 14. 60 učencem je dovoljen ponavljalni izpit. Celo šolnino je plačevalo 179 učencev, polovico 18, oproščenih je bilo 367 učencev. 98 je bilo štipendistov (skupaj 8655 gld.). Šolnine se je uplačalo v obeh semestrih 8250 gld.

16. Na višji realki v Ljubljani je službovalo letos poleg ravnatelja g. dr. R. Junowicza še 18 učiteljev in profesorjev. Prvi razred je obiskovalo 86, drugi 79, tretji 62, četrti 61, peti 30, šesti 12 in sedmi 18, skupaj 348 učencev. Prvi red z odliko jih je dobilo 30, prvi red 244, drugi red 23 in tretji red 10 učencev; 41 učencem je dovoljen ponavljalni izpit, 12 abiturijentov je napravilo izpit zrelosti (2 z odliko). Kranjcev je bilo izmed 348 učencev 251, ostali pa iz drugih kronovin. Celo šolnino je plačalo 131, polovico 1 in popolnoma oproščenih je bilo 216 učencev. Uplačana šolnina je znašala 6189 gld.; 24 učencev je dobilo 2117 gld. štipendije. — V zvezi z višjo realko je bila obrtna nadaljevalna šola, na kateri je poučevalo 12 učnih močij. Obiskovalo je to šolo 269 učencev 39 raznih obrtij. J. D.

Narodna biblioteka. Natisnil in založil J. Krajec v Novem Mestu.

V zadnjem času so izšli zopet trije snopiči tega književnega podjetja in sicer:

43. snopič. Sofoklejev Edip na Kolonu. Životopis Sofoklejev in uvod napisal, dramo prevel in opomnje dodal R. Perušek. Str. 109. Cena 15 kr.

Kdor rad prebira grške klasike, čital bode tudi ta prevod. Soditi ne moremo, ali je prevod natančen ali ne, vendar upamo, da je dober ter se nadejamo še drugih Sofoklejevih dram v našem jeziku od tega prelagatelja.

44. in 45. snopič. Z ognjem in mečem. Siemkiewicz. Historičen roman. V teh snopičih se nadaljuje v 41. snopiču pričeti roman ter se končuje njega prvi del. Prav je, da izda g. Krajec ta roman in želeti je, da bi še mnogo prevodov iz poljščine nam še podal v svoji biblioteki. Bojimo se le, da se se ne bode knjiga dobro prodajala, ker izda letos tudi «Slovenska Matica» v dobrem prevodu ta prevod. I.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Ureduje in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središči. II. zvezek. V Ptuj 1892. Zalaga izdajatelj, tiska W. Blanke. Cena 15 kr.

Drugemu zvezku se pozna, da ima izdajatelj resno voljo dobre knjižice podajati slovenski mladini. Vsebina je tako razvrstena, kakor v I. zvezku in tudi oni podobna. Jezik je še precej trd in okoren in mnogi izrazi za otroke neumljivi. Saj niti odrasčenci dostikrat ne vedó, kaj pomeni ta ali ona beseda, take izraze je treba dobro pojasniti. Mnogo se dá lepše in bolj razumljivo povedati. Čitatelju preesedajo zlasti nekateri skovani pridevniki n. pr. rajskosladek, nebojasen, žalolep itd. Jezik je sicer boljši kakor v prejšnjem zvezku, ali vendar je še treba mnogo pazljivosti, da bode res dober. Slovensko učiteljstvo naj blagovoli podpirati to književno podjetje. F. J.

Izvestja muzejskega društva za Kranjsko, II. letnik. To društvo začelo je veselo napredovati, ker šteje letos že 202 ude, mimo lanskih 172. Tudi njegova «Izvestja» so se letos znatno pomnožila. Slovenski zvezek obsega letos 160 stranih mimo 68 lanskih. V njem nahajamo najpoprej «Zgodovinske pabirke iz loškega okraja», v katerih opisuje dr. Fr. Kos uradnike in meščane škofjeloške ter sploh zgodovinske osebe, ki so živele v tej gosposčini od XVI—XVIII. stoletja. Z drugim sestavkom «Drobtinice iz furlanskih arhival» nadaljeval je deželni arhivar A. Koblar svoje zanimive prineske k cerkveni zgodovini kranjski. Želeti bi bilo, da bi č. g. Koblar razširil svoje spiske iz furlanskih arhivov na vse župnije in duhovnije, ki so kedaj spadale pod oglejski patrijarhat. Profesorja J. Apih in A. Kaspret uvrstila sta manjše doneske «o ustanovitvi novomeške gimnazije ter o prijateljskih razmerah med «Kopitarjem in Rankejem». Prof. Butarja spis «Sv. Križ vipavski» ozira se na sosedno kronovino, zlasti na ajdovski sodni okraj. Zanimiv prinos k kulturni zgodovini so «Pasijonske igre na Kranjskem» (sp. A. Koblar), v katerih se opisuje zlasti procesija na veliki petek v Škofji Loki. Tipične osebe tega sprevoda govorile so slovenske kitice, kitice, katere je zložil kapucinec o. Romuald l. 1721.

Med manjšimi zapiski pojasnuje č. g. Koblar od kod pride ime Voklo? (namreč od «lokve»), potem priobčuje isti zanimivo zgodovino «O zidanji crngrobske cerkve», poznejšega dela namreč l. 1520. G. župnik M. Sila priobčuje kraje na Krasu, v katerih so bivali od l. 1060. naprej «Podložniki rožaškega samostana», in g. L. V. podaja štiri «Doneske k slovenski slovstveni zgodovini XVIII. veka». Iz tega pregleda vsakdo sprevidi, da je vsebina II. letnika muzejskih «Izvestij» zelo bogata in v vsakem oziru prezanimiva. «Izvestja» lahko kupijo tudi nečlani za 1 gld. pri Bambergu v Ljubljani.

V nemškem jeziku sta izšla zgodovinski in prirodznanski oddelek muzejskih «Izvestij». Zgodovinski oddelek prinaša najpoprej poročilo o društvenem delovanju, potem pa zanimivo razpravo prof. J. Wallnerja o kranjskem in primorskem domobranstvu v začetku avstrijske nasledstvene vojne. Učitelj K. Črnologar pojasnuje, da znani kamen v stičenski cerkvi ne more biti grb in prvotni nadgrobnni kamen vojvodinje Viride. Prof. Rutar pripoveduje o nekedar tako priljubljeni zabavi Ljubljancanov, namreč o izletih

po Ljubljani in sploh o plovitvi na tej reki. Kulturhistorično zanimiv je prof. Wallnerja prispevek o gospodarstvu in hišnem redu v bistriskem samostanu l. 1659. Na koncu zvezka podaja prof. J. Šorn nekaj vzgledov iz latinskega glosarja, ki se nabaja v mestnem arhivu v Ljubljani.

Najobširnejši je prirodznanski oddelek letošnjih «Izvestij», ker obsega 177 strani. Na prvem mestu prinaša IV. del (koniec) prof. Vossovega opisa kranjskih gliv «Mycologia Carniolica» z dodatkom «nepodvojenih gliv». Za tem nadaljuje prof. J. Seidl svoje učeno, zelo natančno in trudapolno delo o «Podnebji Kranjske», namreč o toplinskih izjemah, o mesečnih in letnih skrajnostih topline, o nasledovanju toplinskih anomalij, o spremljivosti zračne topline od dne do dne ter o vertikalnem in horizontalnem razdelitvi topline.

Muzejska «Izvestja» podajajo nam torej lepo število strogo znanstvenih razprav, ki se tičejo domoznastva kranjskega, zato jih toplo priporočamo v čitanje in proučenje vsakemu omikanemu čitatelju. J. R.

Naši dopisi.

Iz Rajhenburga. (Francišek Jamšek †.)

«Odrpta noč in dan so groba vrata,
Al' dneva ne pové nobena pratka.»

Kakor blisk je prešinila dné 22. m. m. okoli 5. ure popoldne pretresujoča vest ves trg, da leži ravnatelj Jamšek od kapi smrtno zadet v nezavesti. Vsa nujna zdravniška pomoč je bila zastonj, kajti drugi dan že so oznanovali zvonovi po vsi fari in vihrajoča črna zastava raz šolsko poslopje, da je preminol mož, katerega je čislalo vse od prvega gospoda, do bornega kočarja, ter se preselil v boljše večnost. Koliko spoštovanje in vdanost je užival rajni pri svojih tovariših, domači občini itd., kazal je očitno njegov pogreb, pri katerem ga je spremljalo pet gg. duhovnikov, 35 učiteljev, ves občinski zastop z županom na čelu, krajni šolski svet, domači in tuji pevci, šolska mladina in ogromna množica občinstva k zadnjemu počitku. Na grobu je nadučitelj g. Mešiček govoril o nenadomestljivi izgubi rajnega kot očeta, tovariša, učitelja itd. tako živo, da se je solzilo sleharno oko. Po odpetem zboru «Blagor mu» izročili smo ga hladni zemlji ter ostavili tužnim srcem tihi grob.

Pokojni je bil rojen 17. mal. srpana 1840. l. v Žalci, obiskoval tu dvorazrednico in dovršivši l. 1857. takratno preparandijo v Celji, služboval zaporedoma v Konjicah, Slatini, pri Sv. Roku, v Mozirji, Celji, Loki pri Zidanem Mostu in od l. 1870. v Rajhenburgu. Deloval je neumorno na svoji nadaljni izobražbi, vsled česa je bil od 1860—75. l. c. kr. okrajni

šolski nadzornik ter je pred petimi leti dobil častni in zasluženi naslov «ravnatelja».

L. 1887. obelodanil je «Drobtinice» v spomin petindvajsetletnice Slomskega in v zadnjem letniku «Potputnika» «Napake pri vzgoji otrok».

V najlepši dobi — bil je star 52 let — pobrala ga je nemila smrt ter izrgala obitelji ljubljenega očeta, učitelstvu častnega in odličnega člana, mladini vzornega učitelja, narodu iskrenega rodoljuba, nevednim modrega svetodajalca itd. Blag mu spomin!
S. E.

Iz Gradca. Dne 25. mal. srpana se je pričel tu na Francišek-Joževoji šoli v Wielandovi ulici pod voditeljstvom meščanskega učitelja Franciška Söllnerja prvi šesttedenski tečaj za deška ročna dela. Tega tečaja se udeležujejo iz Kranjske učitelji Benedek, Poženeš, Kleč in tehnikar Schrautzer; iz Štirske pa učitelji Toplak, Krivec, Standinger in trije učiteljski pripravniki. Udeležba je sicer mala, a za udeležence tem ugodnejša, ker se bodo v tej stroki lahko tem temeljiteje izurili. V lepljenstvu poučuje vsak dan od 7. do 10. ure dopoldne narodni učitelj Alojzij Kasper, v mizarstvu pa od 1/2 11. do 12. ure dopoldne in od 2. do 6. ure popoldne delovodja bolcanske obrtne šole Ivan Blahowsky. Poleg navedenih ur predava pa še vsak četrtek od 6. do 7. ure zvečer voditelj Söllner o pomenu, namenu in metodi tega pouka. Dne 18. vel. srpana bomo imeli dopoldne prosto, popoldne praktičen nastop in dne 3. kimoveca pa sklep z razdelitvijo del in spričeval.